

BÚSVÉGŰ SZERELEM MESÉJE.

A legény így nevezte a leányt :

— Lelkem-tubám.

Ez meg őt viszontag :

— Párom-madaram.

Jól talált a nevezet, mert olyanformán éltek, mint az ég madarai, «nem vetettek, nem arattak, csűrbe se takartak»; nem törődtek se a holnapi nappal, se a maival, de megéltek. Ők se tettek különbséget dologténap vagy innep között, csak burukkoltak, kacagtak meg csivikéltek egymásnak nap mint nap, álló időtt. No meg, mint a madarak repesetek, mert repeshettek, hisz szárnyuk is volt nekik : a szerelem.

Úgy éltek csupán az egy örömüknek, mint mi a köznapiság minden szemetjét elsodró egyetlen érzésünknek, mikor — hess, rút keserű valóság ! — a poézis szárnya szárnyunk lesz s hipp-hopp, máris mese-szellő fújja, Operenciás-tenger vize öblögeti gondjainkat.

— Gyere, galambom, szálljunk a virágberекbe — szólott a legény.

— Csula he, a futóbolondok ! — csúfolta őket a másmi világi falu szája ; nem a szüleik, mert ők már régesrég elnémultak, örökre.

Jó messzire elébük jött a virág- meg rózsarengeteg illata s ők eztán még bomlottabb hancúrozással szökdécseltek a ligetnek.

Miska belevágta kaszáját a virágmezőbe, Naca meg két karjával, kebelével hajtotta utána a rendet. Mikor ennek végén dülőre jutottak s egy haris rebbent föl, mintha régóta nem látták volna egymást, vagy mintha a «hosszú» hallgatásért bocsánatot akart volna kérni egyik a másikatól, kaszát, markot elejtettek s úgy rohantak egymásba, mint visszafojtott tüdőbe az első lélekzet. Amint ajkukkal összenőttek, a leány szétzilált dús haját párja nyaka köré csavarta (holott már nem kellett neki a fejét elcsavarnia) s úgy szőtte, hálózta be vele (holott a lelkét már nem kellett behálóznia) ; így vont sátrat szemérmének.

Midőn már elernyedtek egymástól, Miska ki akart keveredni a selyem haj-kuszából, de biz fogva maradt. Csak nagynehezen tudták kibogozni a drága gubancot ; hogy egészen rendeződjék, meg is fésülte Miska tíz ujjával.

— De dőgozzunk tovább, Miskám, tellik az üdő ! — sürgetődött Naca komolyan.

Miska belevágott az újabb rendbe s szélesen karéjozta a virág-termést. Alig hogy egynéhányat vágott, egy pacsirta röppent fel előtte

serregve s a levegőben egyre magasabbra lendülve trillázott. Lehajolt Miska, hát meg is találta a fészket, benne a pityegő pici fiókákat.

— Ne bánts, szívem, hadd csak őket! — szólt a leány. — Ne is vágd tovább! Ej, igaz is ám, hát minek arattuk mi ezt a sok kökörösint, liliomot, margarétát, pipacsot?

— A szerelmünk díszinek — válaszolt a szeretője s kezdte halomba hordani a letarolt virágot. Mikor már egy kis petrence gyűlt össze, fölkapta babáját s hegyibe ültette.

Belesüppedt a leány, alig látszott ki belőle, csak a feje. Fölötte felszállt szirmok kavarogtak, mint a virágtündérek feje fölött.

— No, szívem, csak korona köll még rád! — mondta Miska elragadtatva s odaugrott a csonka rend végére és gyöngéden, óvatosan kiemelte a pacsirtafészket gödröcskéjéből a fű, virág közül. Fölvette fiókástól s megkoronázta vele Nacáját.

A kis teremtések megneszűdve pityerkéltek s tehetetlenül vergődtek csupasz szárnyacskáikkal, szüleik meg föléjük zuhanva kifogyhatatlan mélabús dallamaikkal sóvárogták vissza őket.

— Jaj, Miskám, ne kegyetlenkedjél, meghasad a szívem! — feddette Naca.

Miska ész nélkül csokolta koronás babáját s ez még csak nem is védekezhetett, mert lepotyogtak volna fejről a kis madárkák. Csak amikor könyörgőre fogta szívepárja a dolgot: — Vedd le, no, a furcsa kontyomat! — szabadította meg a kis nyügtől, aztán tenyerében tartva a szegényes madári tákolmányt, megkérdezte:

— Hát nem szeretnél királyné lenni?

— Nem bizon, hogyha naphosszat koronát köllene viselnem, még egy szál virágért se hajolhatnék le.

A legény szép óvatosan visszatette helyére a fészket. Mikor újra odaszaladt Nacájához s ki akarta ölelni virágrónájából, egy vézna öregember termett ott, mintha a földből nőtt volna ki. Fű és virág egyszerűen elhervadt körülötte.

Amint a leány meglátta, elsikította magát, fölugrott és Miskája háta mögé bujt.

A vén olyan cingár meg fonnyadt volt, mintha ép aszalókemencéből mászott volna ki. Csontjai szinte zörögtek s lötyögött rajta gunyája. Fejfödőjét mélyen az arcába csapta s úgy passogott ki a karima alól, mint az a bizonyos béka a kocsonyából. Amint megszólította őket, kivicsorogtak penészes, tökmagszínű fogai.

— Könyörgöm, öcsém-uram, add nekem a kaszádat. Egy nagy úr árendás földjén aratok; de úgy tele van a gabna gízgazzal, hogy belecsoorbásodott a kaszám. Neked az má úgy se köll.

A leány ráncigálta hátulról a legény dolmányát, azután szepegeve fülebe súgta:

— Oda ne add neki! Nem látod, hogy a Halál?

Miska nyugodtan megfelelt a töpörödött aggastyánnak:

— Nem adhatom, uram-bátyám, sok dógom van még vele ; ezt a táblát az úrnapi körmenetre kő még lekaszanom, azt a táblát a mi menyegzőnkre, amazt mások lakodalmára, a többit pedig a mi szerelmünk mindennapi díszinek.

A kódisember erre elkotródott.

Naca olyan halovány volt, hogy az szerelmes szívet kétségbeejtő.

— Nem tom ezt nézni, én egyetlenem — gagyogott szomorúan párja. Fölmarkolt egy csomó pipacsvirágot s azzal cirógatva csalogatta vissza kedvese orcájának eltűnt pírját. — Ennyire megijedtél, lágyszívű kis galambom ! — babusgatta. Azután kezdte róla lecsókdosni a szírom-círmot. Addig buzgólkodott így, amíg egyszer csak föl nem rikkantott kedvese, búját szélnek eresztve :

— Hát iszen még a téed vagyok ! — s nyakába csimpajkozott.

— Az is léssz, amíg csak a halhatatlan lélek él ! — volt rá a felelet s mintha esze valami nagy érzelemhullámon bukott volna át, így szólott egy fordulattal :

— Te, Naca, akkora szerelmes szót szeretnék mondani, mint az a Somló-hegy.

A leány elkezdett pörögni, mint az orsó s rokolyája és pendelye örvényt kavart a szirmokból. Forgott, forgott, mint a boszorkányszél s rászédült a virágalomra. Hempergett rajta, majd belenyalábolt s ölszámra szórta szét a tarka színes töreket.

— Nem kell nekem virágpárna ! — tyuhajjazott.

— Persze, hogy nem ! Van már nekünk álombul szőtt sokkalta szebb fejünk-alja ! — tombolt vele a szíve-vette és segített neki az esseveszett zimankó-támasztásban.

Olyan kerge fürgeteget vertek föl, hogy a nap is elsötétült tőle. A fuvallat meg hordta széjjel a tarkabarka pihéket s nyári színes hófürgetegként esték be a mezőséget.

A közeli szénagyújtók megfenyegették őket favelláikkal s rájuk ripakodtak :

— Ejj, azt a ! Még beszemetelik a takarmányt ! Az eszelősek ! Abbahagyjátok, az eszetek keservit !

Megállt a szerelem tánca. Miska vállára kapta kaszáját s elfutamodtak.

A patak partján fujták ki magukat.

— A túsó felin szebb ! — kívánczozott oda Naca s már méregette szemével a választó-árkot.

— Nekifutunk, aztán hopp, már túrul vagyunk.

— Neked csak könnyid, de én hoccsinájjam !

Miska lehúzta az öreg fűzfa egy erős ágát.

— Kapaszkodj bele !

Naca belefogódzott, mint gyerkőcök a harang kötélbe. Miska meglóditotta a lómbát, a kis jérce rikkantott egyet s a túsó parton pottyant bele a fűbe. Most a legény volt a soron. Elkapta a visszavágó-

dott hintaágot, de közben eszébe jutott a kaszája. Belevetette a vízbe.

— Nem köll egyelőre — kurjantott s átlendült a kedvesihez.

Amíg ők ott szeretkeztek és egymás tenyeriből kibetűzgették, hogy kerek száz évig rúghatják még a földi port, a másik oldalon újra fölbukkant az a rusnya agg, de ők nem vették észre. Odasompolygott a nyelivel kiálló kaszához s elemelte. Kétrét hajolva s a lopott holmit a réten maga után vonszolva elosont. A bokrok között bujkált vele.

Miska nem tudott már kicsinálni leleménylázával ebben a szerelemtombolásban; nem volt elég, hogy illatos szóbimbók hasadoztatásával fogyatta, szétzilálta most szerelmese haját és ennélfogvást rabul odakötözte a fűzfa derekához. Úgy robbant ki a szívéből:

— Te, Nacám, szeretnék akkora szerelmes szót mondani, mint az a Somló meg Ság egymás tetejibe.

S hogy foglya még annyira se mozoghasson, egy sziklán is átütő hosszú heves csókkal odaszegezte homlokán keresztül.

Amint nagy cuppanással levált róla ajka, még hangosabb csattanóul megdördült fölöttük az ég. Bezeg fölrettentek s tüstént szedelőzködtek volna, de a hajkötélék nem engedett. Hasztalan bogozgatta Miska, nem tudta föloldani.

A vihar már itt a közelben lebegett hatalmas felhőszárnyán, mint egy méltóságos röptű óriási sasmadár.

A szegény megszorult pár beletörődött sorsába s ott maradt a terebélyes fűz ernyője alatt, pedig egydobásnyiról integetett nekik a biztosabb menedék, egy akol, ahova a mező dolgosai nyakra-főre menekültek.

A zuhogó eső már itt paskolta a rétséget, a villámstorok sisteregyve csapkodtak le s pattogva verték a termő anyaföldet. Az eső terével járó puffadt égi tömlők zegzúgosan össze-visszarepedeztek s még jobban szakadt belőlük a loccs. Ha az egész kerek határ tűzben állna, azt is eloltaná.

A villámszigonyok egyre sűrűbben bökdösték a mezőt s visszarándultukban néha egy-egy vastag derekú akácot lenyakaztak. Amott meg a sebes sodrú folyócskába sussant bele a villanó fénycsík.

— Ahun a! Horgász a jó Isten! — törte a kacajt Miska. Naca félelemtől meredt szemmel intette:

— Az Istenér, ne csúfolkodj ilyenkor!

Alighogy ezt kimondhatta, egy csattanás, egy sikkanás és az öreg fűzfa megkopasztottan állt ott; lereccsent gallyai messze széthányódtak. Zömök törzsén világos sáv tekergőzött; Isten tüzes «horgának» izzó acélkötele pörkölte le kéréget. A leány eltűnt, csak letépett selyemhaja maradt meg emlékjelül. Miska ott hevert a latyakban esze nélkül. A fűz egy háncson függő tört ága borult rá s csurgó bánatvizet sirt arcába. Mély álmából égdübörgés költögette.

Mihelyt az ég tömlői elapadtak, az akolba szorultak sietve siettek a villámütéses fűzfához. Egy részük a patak partján kémlelődött; az eltűnt leányt keresték. Hiába. Mások a földre terített legényhez szaladtak s élesztgetni próbálták.

Egy asszony a szájába lehelt, azért, mert:

— Elszállt belőle a lölkő egy része, meg köll hát szaporitanyi, — így okolta meg tételét.

Egy tenyeres-talpas aratómunkás a hasát dögönyözte, azért, mert:

— Legelőször is meg köll inditanyi a lölkő fujtatóját.

Egy okos, gyorsmozgású legény igazat adott neki, de azért eltaszította onnan őt is, az asszonyt is. Katonaviselt ember volt, tudta az ájultak észretérítésének módját; megragadta a hanyattfekvő Miska két karját s magasan előre-hátra körözött vele.

A szegény villámverte lassan-lassan fölocsudott eszméletlenségéből. Amint kinyitotta szeme csukóját, olyan furcsa, lidércclángféle tűz hánykolódott a két mély gödörben, hogy a körülötte állók riadtan szétrebbentek. Ő meg fölszökött vadul s mintha valami láthatatlan égi hágszó ingott-lengett volna előtte, kézzel-lábbal hadonázva igyekezett elfogni s fölszállni rajta.

Rökönyödött bámulói meg nem értették volna keveredettséget, ha ő maga ki nem tör ilyen lobbos velőtől pernyült valló-beszédben:

— Elrabolta az Atyaúrsten. Arany fonalú aranyhorgot vetett ki rá, magához rántotta. De lehozom én! Még ha égi lakzik nyoszolyólányává tette is! Szebb koszorúval ékesítem én föl, menyasszonyi koszorúval. Lehozom én! Egymás tetejire állítom a Somlót, a Ságot, hegyibe szúrom az édig érő iskát. (Levágom az egész földkerekség minden jegenyéjét, abból ácsolom.) De lehozom én! Hiába akarod nyakamat töretni póknak való könnyű napsugár-lajtorjaddal. Nem hinthetsz port a szemem közé, még ha gyémántkőből zsurmoltad is. Lehozom én!

Igy égette lelkét. Már nem kapkodott a lengeteg létra után, hanem odaszaladt a csapott fűzhöz, lefejtette róla a rajtaakadt hajfürtöt s elfutott vele.

Föl akarták tartóztatni az életrekeltői. Mi haszna! Utána kiabáltak, hogy ők mindent jól láttak, a dolog így meg így történt: A villám belesújtotta a leányt a patakba s a megdagadt ár elsodorta. Azt is észrevették, hogy ugyanakkor egy alamuszi ágostyán sunnyogott elő a bokorból s kaszájával suhintott egyet a víz fölött. Ebben a pillanatban eltűnt a lány szemük elől.

Néhányan utánaestek a világgá futó legénynek s meg akarták vele értetni, hogy miről van szó; legalább járják végig a partot s keressék meg a holttestet.

De nem hallott Miska semmit, csak verte-verte maga mögé kalimpáló két karjával az eliramló tájakat.

Egy nyírpagonyba vette bele magát, itt fujta ki fáradtságát. Mint tejjel táplált szökőkutak karcsú sugarai, úgy törtek a magasba a nyurga fiatal törzsek, oly szorosán egymás mellett, hogy lombjuk összekeveredett.

Ott állt Miska a sűrű közepében s hallgatta a feje fölött ringatózó zöld levéltenger morajlását, melyben mint szirtéken fölcsapó napfényes hullámtaréj meg-megcsattogott a füttyös kedvű madarak örömrivalgása.

— Ölég legyen! — ordított rá az ujjongókra.

Elnémult iziben az énekes dáridó s csupán az erdőszongás búsongott. A gyászoló legény megszólította a fehérruhás növendékfákat :

— Sirassátok meg tik is! — de azok egy könnycseppet se eresztettek. Fölháborodott ezen a részvétlenségen s mérgében oldalba verte egy éles kővel a szívtelen fákat. Rájuk parancsolt :

— Sirassátok, ha mondom! — Most se eredt könnyük, mert hisz rég elmúlt már a nedvindító tavasz.

Keservében, fájdalmában levágta magát a földre, arccal az avarnak s ő maga fakadt sírva. Erre már kicsordult a szánalom a nyírfák sebeiből, sőt a szomszéd pászta juharainak is könnyük indult. Buzdultan buzogván, elöntötte a jószagú lé apránként az egész nagy erdőtáblát.

Jól átázta a kis árvíz puruszliját, mire magára eszmélt s föltápázkodott. Csacsogva csorgott a nyirok köröskörül a fasudarak kérégeből, azon a felükön, amelyik rálátott az elárvult legényre.

Újra útnak eredt Miska ; fejszüngetve gázolt a tocsogó erdő-alján. Az egyre terjeszkedő áradat gondolt erre egyet s többől egyirányú folyóvá nyúlt, hogy követhesse a vándorlegényt.

Egyszerre csak megtorpant ez is, a folyó is, mert egy hosszú széles földrepedés tátult rájuk. Valami ördögárka lehetett, mert imitt-amott feketeruhás emberek dobták bele életüket. A gyászfolyó is addig-addig kerülgette a meredek partot, míg le nem szakadt a feneketlenségbe. Nyomában szüntelen mállott a hasadék pereme s göröngy hullott alá.

Igy csábítgatta minden a szíve-nehéz Miskát. Ő azonban megállt. Elővette a fürtöt s csak ennyit mondott :

— Fölfelé távozott, nekem is arra van az utam. — S hogy legyen, ami titkos erővel fölfelé segítse, kalapjára tűzte az emlékhajat.

Nem felejtette el ígétét se ; elkezdte volna már az égi létra rovatását, de nem volt hozzá szerszáma. Bárhova fordult szekercéért, azzal kergették el, hogy ilyen futóbolondnak nem való efféle a kezibe.

Ment, hollyott Miska. Úgy jött eléje major, falu, mint gúnyolódo, fara-ráveri pelengérács-nép. A gyerekhad nyakába csődült, megcsipkedte, megdobálta, bojtorjással pitykézte ki. Ráestek a kalapján csüggő hajfonatra s csimbókba kötötték.

Minden jött-ment rájabokrétázta jókedvét, ő meg csak állta a haccárét, mint méla sírkereszt a ragyaverést. Mit törődik vele a felleg, csillagerdeklő sudár nyárfa, hogy lenn az útfélen barmok dörgölöznek hozzá!

Le kellett tennie a mennyei lajtorja tervéről. De szemét gyakran az égen tartotta s a felhők között küllöző napfényt meg-megtáncoltatta képzeletével, hogy legalább mulókép módjára kirajzoltassa vele oda-tünt Nacáját. Magas épülettetőre, fára fölhangott, onnan játszatta a délibábot.

Úgy megtanulta a kúszást, hogy még a mókus sem ért volna föl nála hamarabb a legnyulánkabb fa csúcsára sem. A magasban tanyázott állandóan, onnan várt valami égi jelt. A gyümölcsösüket féltő gazdemberek azonban megzavarták néha. Ilyenkor házoromról-házoromra szökdécselve menekült.

Révülete kerekedtével ráhajolt olykor a kéményekre, kürtőkre s rossz-álomhozó szokat hallózott le a kuckóban rettegő anyáknak, lányszülötteiknek. Ezek fogták erre magukat, keserű gyökérből tüzet raktak a gógon, így akarták elfüstölni házuk födeléről a «szerelem bolondját».

— Meg kell egy kicsit facsarni az orrát hétköznapi kozmás leves gőzivel, majd kijózanodik dilinós eszefelejtettségéből. Aztán meg kell csiklandozni az izlelőjít valami jó ínnyenő illatával, bezzeg leszáll a földre! — vélekedtek az egykedvű vének. De semmikép se tudták lecsábítani.

Mikor már nagyon is megelégtették magasból rájukszentenciázott, rossz lelkiismeretet szülő beszédeit, hajtóvadászatot indítottak szegény feje ellen. Mert hát :

— Minek tőrjük ezt a habarodott csörgőszarkát a házunk táján! Hiszen az Isten is ránkfordítja haragját, ha elnézzük itt ezt a semmiházi dologkerülőt. Karóba vele! A lányaink nem akarnak megpárosodni, olyan rossz álmaik vannak miatta. A fiaink fejét is megkötyagosítja; egynehányan már fölön akarnak lovagolni.

Előszedték vasvelláikat s az egész falu férfinépe üldözőbe vette. Szegény Miska hiába nyuládozott a felhőlebernyegek felé, hogy vegyék föl s rejsék el, egyre jobban megszorult. A nagy hajsza végső veszedelmefordulatában egy jótélelek-leány szoknyát dobott reá s abban elillant.

Sokáig bujdosott a határban. Alkonyattájt fölféskelt egy gyönyörű jegenyenyárfa tetejére, tenyerébe terítette babája hajmaradékát, megcsókolta s világosodó elmével szórogatta gondolatait a merengés tavába. A karcsú nyárfa olyan szeretettel ringatta, mint anyaöl, vagy mint lenn a folyócska a nyárfa képét. Itt kanyargott tudniillik az a gyászvízű séd, aki talán még most is mosogatta valahol Nacáról az égi tűz kormát.

Feje fölé gyűltek a vidék madarai: kánya, szarka, gólya, fecske, pacsirta s körülrajongták. Mind gyorsabban sodorták ott körében a levegőt, a sudár fa is mind hajlósabban ingott s a kányák megberzenve baljósan lármázták: kár, kár, kár. A szomszéd magas fák lombkoronái is egyre haragosabban hajszolták-söprűzték maguk fölött a végzet-

súlyos felhőket. Olyan idegesen zajló volt ég s föld hangulata, mint akkor.

Meghallotta Miska, hogy szólottak neki fölülről. Istenes ihlettel susogott vissza s úgy nyájaskodott a mindig közelebb csattogó villámokkal, mint kezébe szelidült tüzes kígyókkal. Hisz kedvese izent velük; minden villanással az ég nyílt meg neki.

A mennyei láng itt sistergett, ficánkolt már a közeli jegenyék hegyett. Miska fölegyenesedett, megvetette lábát a vadul hajbókoló ágakon, idézően fölemelte karját, mint ősi táltosaink s várta, kérte Isten horgát, hogy Nacájához mentse.

Pattant is má a lángsávoly, de csak a szomszéd fára csavarodott. Miska türelmetlen utána kapott. Lebukott a mélybe. A séd lett a sírja.

Ferenczy Géza.

AKÁCNYILÁSKOR.

*Alig barnult még meg az orgona bugája
s máris az ákác szép szaga illatoz;
édes méregként búvik ereimbe,
megkondítja szívem kopott ezüstharangját
s a bánat szava halkán, csendülön szól
és száll az illattal erdön s vízen által.*

*Szívem, miért fájsz akácnyiláskor mindig?
Mért részegülsz meg, mint bolond pillangó,
röpülni vágyván fürtről edesebb fürtre,
noha motorod kihagyón zakatol már
s csak az emlékek olaja hajtja lassan?*

*Maradjunk meg a vágynál, szívem, öreg szívem,
s nézzük hálával Istennek szép világát,
ki tudja, tán utolszor látunk mostan májust,
s utolszor fénylenek ránk a fehér ákácfürtök.
Mert minden ránkvirradó nap édes, szép ajándék,
s ajándék minden táj, hegy, völgy, folyó és felhő,
a napsugár, az illat, madarak vig játéka,
a lombok közt szerelmes tavaszdelel verőn,
s a Balaton rejtélyes, ezernyi arcú tükre,
melynek még az égbolt is kellelő magát...*

*A dombtetőn, hol állok, karcsú, törpe toronyként,
szólj, szólj, szívem harangja s hálát zengjen szavad,
s amíg szemem gyertyáit a gyönyör kigyújtja,
te szebb légy s edesebb az ákác illatánál,
és szállj a fellegeken túl s a csillagokon is túl,
s ákácillattal ékes. szelid pogány imámat
tedd az Úr zsámolyához.*

Majthényi György.

